

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ-2025

УДК 378.091.12:005.336.5-057.875
ББК 74.489.4
А 43

Затверджено вченою радою гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії від 29 січня 2025 року, протокол № 6.

Актуальні питання професійного становлення сучасної молоді :
збірник наукових праць студентів / упорядники Л. Циганюк, Л. Качуринець.
Хмельницький : ХГПА, 2025. Вип. IV. 498 с.

Рецензенти:

Бучківська Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Спілки дизайнерів, Всеукраїнської спілки автентики;

Онищук М. І. – директор Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України, член Всеукраїнської музичної спілки.

©Циганюк Л.І., 2025
©Качуринець Л.В., 2025

Телебан Анастасія, Щур Людмила, Солонинка Тетяна. Еволюція української хореографії: від народного танцю до сучасного сценічного мистецтва.....	206
Тімошкіна Маргарита, Водяна Валентина. Синергія музики і танцю у хореографічному мистецтві: теоретичний та практичний аспекти.....	211
Фаїна Катерина. Фортепіанна музика для дітей у творчості Василя Барвінського та Мирослава Скорика: неперервність мистецьких та педагогічних традицій..	217
Філіпєць Надія. Розвиток дитячого фортепіанного репертуару у творчості Миколи Колесси.....	221
Ціж Остап. Сучасна інтерпретація колядок на бандурі.....	227
Шевчук Анастасія, Качуринець Сергій. Взаємозв'язок народного танцю та музичного фольклору як основа формування української хореографічної культури.....	233
Шелевей Богдан, Качуринець Сергій. Історичні аспекти виникнення та розвитку українського народного танцю.....	240
Шерстій Уляна. Фестиваль «Дзвони Лемківщини» у сучасному культурно-мистецькому ландшафті Тернопільщини.....	247
Яремій Ангеліна, Лупак Наталія. Вплив Павла Вірського на сучасну українську хореографію.....	252
Яценко Галина. Українська духовна пісня в репертуарних програмах виконавських колективів.....	259

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Керстенюк Максим. Тоталітаризм у сучасному науковому дискурсі.....	265
Костюк Мирослава. Важливість формування полікультурної компетентності майбутнього фахівця засобом діалогізації у процесі вивчення англійської мови.....	271

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Цвігун Дар'я. Роль фізичної активності у формуванні здорового способу життя у молоді.....	280
--	-----

РОЗВИТОК ДИТЯЧОГО ФОРТЕПІАННОГО РЕПЕРТУАРУ У ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ КОЛЕССИ

Надія Філінець,

*студентка III курсу освітнього ступеня бакалавр
спеціальності 014.13 Середня освіта. Мистецтво. Музичне мистецтво
Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка*

науковий керівник:

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музикознавства
та методики музичного мистецтва,
Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка*

Лілія Бобик

У статті коротко характеризується фортепіанна творчість Миколи Колесси, зокрема простежується розвиток педагогічного репертуару у творчості композитора, який продовжив вітчизняні традиції створення фортепіанної музики для дітей, започатковані М. Лисенком та його послідовниками.

Ключові слова: *середня освіта, музичне мистецтво, фортепіанна музика для дітей, педагогічний репертуар, творчість Миколи Колеси, музичне виховання, музичний розвиток.*

Творчість Миколи Колесси займає важливе місце в історії української музики ХХ століття. Він прославився не лише як видатний композитор, а й як диригент, педагог, який здійснив вагомий внесок у розвиток музичної культури та освіти в Україні. Особливу увагу Колесса-композитор приділяв створенню дитячого фортепіанного репертуару, який став важливим інструментом у навчанні молодих музикантів. Його твори для дітей, скомпоновані з педагогічною метою, сприяли вдосконаленню технічних і емоційних навичок юних піаністів.

У процесі дослідження ми опирались на праці українських вчених-музикознавців Л. Бобер (Бобер & Юзюк, 1997), Л. Кияновської (Кияновська, 2003), У. Молчко (Молчко, 2022), О. Паламарчук (Паламарчук, 1989), І. Юзюка (Бобер & Юзюк, 1997), та інших. Мета статті – окреслити розвиток дитячого фортепіанного репертуару у творчості Миколи Колесси.

Микола Філаретович Колесса народився 6 грудня 1903 року у Львові. Свою музичну освіту він розпочав у Музичному інституті імені М. Лисенка, де навчався у класі М. Криницької. Через події Першої світової війни родина Колессів переїхала до Відня, де він продовжив навчання в гімназії та займався грою на фортепіано. Згодом він вступив до Празької консерваторії, де розпочалася його професійна кар'єра. Після завершення навчання в Школі вищої майстерності в Празі він повернувся в Україну.

Фортепіанні твори М. Колесси займають важливе місце в українській музичній традиції та виконуються як досвідченими музикантами, такими як М. Крушельницька, О. Криштальський, Е. Чуприк, так і молодими виконавцями. Композиції М. Колесси стали невід'ємною частиною педагогічного репертуару молодих виконавців-піаністів не лише в Україні, а й за її межами.

Музика М. Колесси є унікальним синтезом сучасних європейських тенденцій 1930-х років та переосмисленням українського фольклору. Він майстерно поєднував імпресіоністичні елементи з гуцульською музичною традицією, характерною своєю мелодійністю, ладо-гармонічними особливостями, орнаментикою та імпровізаційною технікою. У його творчості помітні гуцульські лади, фрігійський, дорійський та двічі гармонічний мінор. Композитор часто використовував синкоповані ритми, зміни метру, темпу, фанфарні інтонації, що нагадували звучання трембіт. Він глибоко відчував фольклор і творчо інтерпретував його у своїй музиці.

Першим, хто визнав М. Колессу композитором-новатором, був В. Барвінський, який назвав його першим українським імпресіоністом, що особливо помітно у фортепіанних творах. На формування індивідуального композиторського стилю М. Колесси вплинули культурні середовища Відня,

Праги та Львова. Дослідниця Л. Кияновська відзначає, що композитор, перебуваючи у провідних музичних центрах Європи, глибоко засвоїв інноваційні ідеї імпресіонізму, символізму, урбанізму та неокласицизму, переосмисливши їх у національному контексті. Його творчість відображає музичні, поетичні, живописні й архітектурні аспекти своєї епохи (Кияновська, 2003).

У фортепіанному доробку М. Колесси – «Гуцульський прелюд», «Фантастичний прелюд», «Осінній прелюд», «Про Довбуша», сюїта «Картинки з Гуцульщини», сюїта у трьох частинах «Пасакалія, скерцо, фуга». До педагогічного фортепіанного репертуару композитора можна віднести Сонатину у трьох частинах, Три коломийки, Три п'єси для дітей («Серед пастушків», «Спи, Ксеню», «Скерціно») та ін.

Фортепіанна творчість у жанрі прелюдії включає чотири програмних твори: «Фантастичний прелюд», «Осінній прелюд», «Гуцульський прелюд» і «Про Довбуша». Хоча ці п'єси були написані в різні часи, дослідники відзначають їхню схожість і об'єднують у цикл. О. Паламарчук підкреслює: «Попри те, що “Чотири прелюди” створені в різні роки – “Фантастичний” у 1938 (так само, як і Сонатина), “Осінній” у 1969, “Гуцульський прелюд” у 1975, а “Про Довбуша” в 1981, вони утворюють цілісний емоційно піднесений цикл завдяки своїй яскравій образності, оригінальному тематизму та виразним засобам» (Паламарчук, 1989). Таку ж думку висловлює й Т. Гнатів, яка в 1984 році систематизувала всі фортепіанні твори М. Колесси, включивши до них і ці прелюди (Молчко, 2022).

«Осінній прелюд» відкриває цикл з чотирьох композицій у жанрі прелюдії, представляючи високомистецький приклад пейзажної лірики М. Колесси в тональності C-dur та темпі *Andante amoroso*. «Фантастичний прелюд» – друга п'єса циклу, виконана в Es-dur з темпом *Allegretto fantastic*, що натякає на таємничий осінній пейзаж. Музикознавець В. Клиш зазначає, що категорія фантастичного в цій п'єсі стала важливим елементом української літератури, а М. Колесса використовує фольклорні танцювальні мотиви, описує імпресіоністичну атмосферу твору, пов'язуючи його з образами мавок і

лісовиків. Зв'язок М. Колесси з фольклором яскраво проявляється в прелюдії «Про Довбуша», де образ народного месника представлений у романтичному ключі. У «Гуцульському прелюді» М. Колесса опирається на український фольклор, європейські романтичні традиції, музичну стилістику ХХ століття. Це святкова, динамічна, а місцями романтична п'єса, основою якої є народно-танцювальні елементи.

Чотири прелюди для фортепіано, стали одним з найважливіших композицій у творчості Колеси. Вони демонструють вміння композитора працювати з різними музичними формами та техніками, що підкреслює його класичну музичну освіту, а також інноваційний підхід. Прелюди відзначаються високим ступенем виразності та складністю, що робить їх цікавими не лише для концертного виконання, але й для процесу опанування гри на фортепіано. Виконання прелюдів М. Колесси вимагає від учня-піаніста достатнього рівня виконавської майстерності, володіння широкою звуковою палітрою, багатою уявою. Вони також відображають вплив українського фольклору на музичну мову Колеси, що створює місток між традиціями і сучасністю.

Більшість творів М. Колесси має неофольклорну спрямованість та черпає натхнення з української культури, природи та історії. «Три коломийки» – це один із циклів, присвячених карпатській культурі. Микола Колесса часто подорожував горами, що зміцнювало його любов до самобутньої культури їхніх мешканців. Музика коломийок, як правило, тісно пов'язана з основними рухами танцю. Зазвичай танець складається з маленьких кроків, згинань колін, підскоків та перехрещування ніг, що створює швидкий темп із короткими тривалостями, часто згрупованими в оригінальні синкоповані ритми. Часто чергуються ліричні та жартівливі епізоди. Ці контрасти виявляються й в інструментальному циклі Колесси. Віртуозно-імпровізаційна партія нагадує музичні прийоми гри на народних інструментах, а мелодика та форма, обрані композитором, перетворюють три коломийки на оригінальні концертні п'єси.

Сонатина М. Колесси відображає стиль композитора, що поєднує класичну форму, елементи українського фольклору з сучасними музичними прийомами.

Вона складається з трьох частин, які є різними за темпом та характером, демонструючи віртуозність та емоційність. Сонатина відзначається мелодійністю та складними гармонічними структурами, характерними для фортепіанної творчості Колесси загалом. У Сонатині відчувається вплив українського фольклору, зокрема в мелодії та ритміці, що надає їй національного колориту. М. Колеса використовує інноваційні гармонії і структурні прийоми, що робить Сонатину цікавою для виконавців і слухачів. Твір став важливою складовою фортепіанного навчального репертуару, етапом у розвитку української музичної культури ХХ століття. Сонатина активно виконується і входить до концертного та педагогічного репертуару як відомих піаністів, так і виконавців-початківців..

Дитячі п'єси Миколи Колеси складаються з декількох композицій, призначених для юних піаністів. Ці п'єси відзначаються простотою викладу, яскравими мелодіями та ритмічною різноманітністю, що допомагає дітям вивчати основи гри на фортепіано. Композитор намагався передати атмосферу дитинства, включаючи елементи гри та веселощів. Важливою особливістю дитячих п'єс є їхнє натхнення українською народною музикою, що додає творам національного колориту. П'єси допомагають виховувати у дітей любов до української музичної традиції та сприяють розвитку музичного слуху й техніки гри.

Загалом фортепіанна музика засвідчує багатогранність творчості М. Колесси і є зразком високохудожнього українського концертного та педагогічного репертуару. Вона займає чільне місце в репертуарі відомих українських виконавців та піаністів-початківців. Композитор продовжив традиції створення фортепіанної літератури для дітей та молоді, започатковані Миколою Лисенком, розвинуті у творчості Якова Степового, Василя Барвінського, Станіслава Людкевича, Нестора Нижанківського.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобер, Л., & Юзюк, І. (1997) Грані педагогічного таланту. *Микола Колеса*

–композитор, диригент, педагог. Збірка статей. Львів, 1997. С. 108 – 111.

2. Кияновська, Л. (2003) Син століття Микола Колесса в українській культурі ХХ віку. Сім новел з життя артиста. Львів, 2003. 293 с.

3. Молчко, У. (2022) Фортепіанні прелюди Миколи Колесси: виконавський аспект. *Музичне мистецтво і культура*. Вип. 33. Книга 2. 239 – 252.

4. Паламарчук, О. (1989). *Микола Колесса*. Київ: Муз. Україна.

5. Скрипник, Г. (2008) Колесса Микола Філаретович. *Українська музична енциклопедія*. Київ: Видавництво Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України. 448 – 490.

